

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРЕСИ м. ЛУБНИ (1905–1917 РР.)

У статті розглянуто історію преси м. Лубни від її зародження до 1917 р. Окреслено коло періодичних видань, їх типологічні особливості. Подано інформацію про їх періодичність, редакторів, співробітників видань. Проаналізовано контент, визначено основні тематичні напрями публікацій цих видань.

Ключові слова: преса, Лубни, “Хлібороб”, “Радикал”, “Лубенские отклики”, “Благовест”.

I. Вступ

Історія регіональної журналістики досі є одним із найменш досліджених питань у сучасному журналістикознавстві. Вивчення місцевої преси, передусім XIX – початку XX ст., розкриває перед сучасниками цілий ряд видань і постатей публіцистів, що зробили значний внесок у розвиток української журналістики, однак із тих чи інших причин опинилися поза увагою науковців. Матеріали ж таких видань нерідко допомагають в інтерпретації історичних процесів та залишаються вагомим джерелом фактичного матеріалу для досліджень у різних наукових галузях.

У радянські роки пресу Полтавської губернії і, зокрема, м. Лубни практично не досліджували, аналіз контенту видань здійснювали крізь призму тогочасної ідеології. За часів незалежної України процес вивчення вітчизняної періодики помітно поживався. Відтак, різні аспекти функціонування лубенських часописів знаходимо в наукових працях Т. Пустовіта, Н. Сидоренко, О. Сидоренка, М. Тимошика, О. Школьної. Передусім, ідеться про газету “Хлібороб”. Нині маємо низку досліджень, що всебічно розглядають різні аспекти становлення та функціонування цього видання. Однак чимало інших місцевих газет досі лишається поза увагою науковців. Насамперед, ідеться про видання, що з'явилися на хвилі революції 1917 р. і чий вихід обмежився кількома випусками. Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного дослідження історії преси Полтавської губернії, наукового опрацювання та систематизації фактичного матеріалу про дореволюційні періодичні видання м. Лубни.

II. Постановка завдання

Мета цієї статті – виявити періодичні видання, що виходили в м. Лубни, початку XX ст. (1905–1917 р.) та визначити особливості їх контенту.

Для цього необхідно розв'язати такі завдання: проаналізувати умови, в яких відбувалося зародження та становлення лубенської преси; окреслити історію розвитку лубенських видань, що функціонували в місті до 1917 р., визначити їх концептуальні осо-

бливості; з'ясувати контент цих видань, визначити їх тематичну палітру.

Об'єктом дослідження обрано пресу Полтавської губернії, предметом є особливості становлення та розвитку періодики повітового м. Лубни, контент цих видань.

Хронологічні межі дослідження: 1905–1917 рр.

III. Результати

Початок XX ст. ознаменований активізацією суспільного життя. Не стала винятком і Полтавська губернія, де поширюються національно-громадські рухи, з'являються суспільно-політичні часописи. Лубни, без перебільшення, можна назвати колыскою української журналістики. Саме тут у 1905 р. “явочним порядком” почав виходити перший україномовний часопис “Хлібороб”. Утім, це була не перша спроба В. Шемета видавати газету в Лубнах. Як зазначає дослідник О. Сидоренко, В. Шемет звертався телеграфно до голови Ради Міністрів Російської імперії С. Вітте з проханням дозволити видання газети “Лубенщина”, однак, не дочекавшись відповіді, почав видавати тижневик “Хлібороб” [7].

Усього вийшло 5 випусків газети. У першому надруковано текст Маніфесту 17 жовтня, статті “Про вольності громадянські”, “Що таке виборче право”, “Правда про розбої, ... що останніми часами діялися по багатьох городах”, вміщено звістки з Петербурга, Одеси, Києва, Галичини, подано місцеві новини, вірш “На спогад товаришеві в тюрмі”. Серед статей наступних номерів варто відзначити некролог “На спомин Володимира Лесевича” В. Шемета (№ 2), статтю “Заклик до селян”, вірш Х. Алчевської “До дітей мого краю” (№ 3). Четвертий номер було конфісковано, на п'ятому вихід газети було заборонено.

Відомо, що після “Хлібороба” В. Шемет ще раз спробував заснувати в місті газету – суспільно-політичний часопис під назвою “Хліборобська справа”. Планувалося налагодити видання газети на початку 1906 р. Утім, уже влітку цього ж року М. Оленін у статті “Українська преса від 17 жовтня 1905 р. до 1 липня 1906” зазначав, що жодне з десятка заявлених на початку року україномовних видань, що мали видаватися на Полтавщині,

так і не вийшли друком. Серед них значилась і "Хліборобська справа" [4, с. 3].

У каталогах газетного відділу Наукової бібліотеки України ім. В. Вернадського є згадка про газету "Народное дело", що начебто виходила у Лубнах у 1906 р., проте жодного випуску чи бодай іншої згадки про це видання нам відшукати не вдалося.

Наступним періодичним виданням, що з'явилося у місті, була "суспільна, політична, економічна та літературна" газета "Лубенские отклики", перший номер якої побачив світ 12 липня 1908 р. Редактором і видавцем газети був А. М. Варшавський. Газета виходила чотири рази на тиждень і проіснувала до 11 грудня (№ 71). Та 8 серпня 1913 р. газета відновила вихід, спершу – раз на тиждень, потім щотижнево видавалося 1–3 випуски. Редактором спершу став А. Варшавський, з 1914 р. редколегію очолив М. Шемет. Видавцями значились Г. Бахмутський, П. Ткач та Лубенська українська громада. Починаючи з № 55 за 1914 р., у вигляді додатка до газети виходили телеграми "Отечественная война. Телеграммы Петроградского телеграфного агентства". Остаточно газета припинила існування 3 грудня 1914 р. на № 95 [5, с. 12–13].

У 1909 р. у Лубнах з'явилась "суспільна, політична, літературна та церковно-народна" газета "Благовест", що була органом лубенського відділу "Союзу руського народу". Перший випуск датований 5 жовтня. Видання кілька разів змінювало періодичність – спершу виходило двічі на місяць, потім – раз на місяць і, насамкінець, раз на тиждень. Редактором був П. Ясинський [5, с. 45].

Змістове наповнення часопису відповідало ідеології "правих". Основні програмні засади "Союзу руського народу" затверджені в статуті цієї організації, прийнятому 7 серпня 1906 р. Головними орієнтирами стали монархічні ідеали: підтримка влади царя, православної віри, єдності та неподільності Російської імперії. Члени "Союзу" заперечували право народів держави на самовизначення, вирізнялись радикальним антисемітизмом, глибоко вкоріненим шовінізмом, релігійною нетерпимістю.

Передусім, члени "Союзу руського народу" були "вірнопідданими" царя, тож чималий відсоток публікацій становили статті, присвячені родині російського монарха, зокрема приурочені до річниць із дня смерті, сходження на престол, днів народжень: "Вступ на престол Й [ого] І [мператорської] В [еличності] Государя імператора Миколи Олександровича та свято на честь Казанської ікони Божої Матері" (1909. – № 2/3), вірш Ксенії Копорової "6 грудня", "Присвята Миколи ІІ" (1909. – № 4/5), "Лубни, 14 травня" (1910. – № 8/9).

Значний відсоток контенту "Благовеста" становили матеріали на релігійну тематику: "Лист о. Іоанна Кронштадтського про смерть Імператора Олександра ІІІ", "До історії Лубен-

ського міського Собору Різдва Божої Матері" (1909. – № 2/3), "Принесення Святих мощів Пр. Єфросинії" (1910. – № 8/9), "Правда Божа" (1910. – № 7) тощо. Ці публікації межували з відверто антисемітськими публікаціями. Наприклад, у статті "Дума працює" (1910. – № 6) автор, який побажав лишитись невідомим, писав: "Про знищення волосного суду. Щоб по селах були виборні мирові судді з земських та суспільних діячів, а не селянський суд. І аби євреї мали туди доступ – так піклуються в Думі захисники іудеїв".

Чимало статей присвячено діяльності "Союзу руського народу": "Перша дитяча рота" (1910. – № 10), "Від головної ради Союзу руського народу" (1910. – № 7), "Мета та завдання Союзу руського народу" (1910. – № 4/5). Нерідко зустрічаємо полемічні статті на кшталт "Бесіда про союз та нападки на нього зліва" (1909. – № 2/3).

У газеті функціонували такі рубрики: "Внутрішні повідомлення", "Місцева хроніка" (потім – "Місьцеве життя"), "Оголошення", "Бібліографія", "Лист до редакції", "Лубенська справа", "Фейлетон", "Огляд преси". На останній шпальті розміщували довідкову інформацію – розклад потягів, церковних свят тощо.

Серед авторів видання було чимало священників. Представників духовенства на написання статей благословляв сам єпископ Полтавський та Переяславський – пресвященний Іоанн. Також у газеті публікувалися М. Липський, М. Костенко, Є. Черкашин, Л. Юнаков, Д. Ясинський та жінки – М. Тихонова, Віра Ш. Деякі статті підписані псевдонімами та криптонімами: Баян, Інм, Сміливий. "Особливістю газети було те, що письменниками у ній були виключно місцеві сили, коло осіб, що об'єдналися тут в Союзі руського народу: передруків майже не було, всі статті належали перу місцевих літературних сил", – зазначала редколегія у статті "Бесіда" (1909. – № 4/5).

У багатьох випусках газета подавала ілюстрації – фотопортрети царів і релігійних діячів. Однак, на відміну від інших газет "правого" напрямку, за твердженнями редколегії, "Благовест" не отримував ніяких дотацій від влади чи провладних організацій. "Платячи за видання номеру 25 крб. у середньому і, продаючи не більше 200–300 екземплярів (продавцям – по 2 коп.) – ми отримуємо четверту частину витрат, інші – покриваються добровільними внесками усе тих же членів Союзу – письменників "Благовеста", – наголошувала редколегія в одному зі звернень до читачів (1909. – № 4/5). При цьому значна кількість видання роздавалася безкоштовно по селах.

Ціна одного випуску "Благовеста" в Лубнах становила 3 коп. Редакція газети знаходилася на вул. Монастирській, 15. Контора працювала щодня з 11 до 15 години. Газету продавали при чайній піклування про народну тверезість (вул. Пирятинська, будинок

Павленка) та в монастирському кіоску, що знаходився на Ринковій площі. Друкували газету в друкарні Б. З. Дубинського.

Найбільш плідним в історії місцевої журналістики став 1917 р., коли у Лубнах з'являється цілий ряд нових видань. Принципово відмінним стає їх контент. Здебільшого лубенські часописи цього періоду – агітаційні органи, що видаються лише під час передвиборчої кампанії. Друга тенденція, що прослідковується протягом 1917 р., – двомовність, адже більшість часописів видавали українською та російською мовами. Як і раніше, на сторінках лубенських видань з'являється чимало полемічних матеріалів.

На цей момент у науковій літературі зафіксовано шість видань, що вийшли в світ у Лубнах 1917 р., утім можемо припустити, що ця цифра не остаточна. Адже донині не збереглося жодного примірника окремих видань Полтавської губернії. Наприклад, Л. Ільїнський згадував газету “Лубенский городской вестник”, що виходила у 1917 р. [6, с. 67]. Однак, жодних відомостей чи інших згадок про це видання знайти не вдалося.

Серед двомовних місцевих видань – “Вістник Лубенського громадського комітету”, що вийшов 1 березня як щоденна газета. Редакторами видання були Ф. Гавриш, О. Португалов (№ 2–51), К. Саєнко (№ 52), М. Саєнко (№ 53–57). Видавцем значився Лубенський міський громадський комітет [7, с. 6–7].

На шпальтах газети існували такі рубрики: “Війна” (як правило, цими повідомленнями відкривався часопис), “Хроніка” (подавалися місцеві новини, здебільшого про збори місцевих громадських організацій – Студентської громади, ради “Просвіти”, профспілок тощо), “Оголошення”, “Лист до редакції”, “Місцеве життя” (різноманітні повідомлення про лекції членів Селянської спілки, партійні збори), “Дії уряду”, “Телеграми”, “Дописи” (кореспонденції та замальовки, репортажі з повітів).

Великий відсоток контенту становили повідомлення, пов'язані з війною: новини з фронтів, доля військовополонених, питання забезпечення армії та укладання миру. Слідкували кореспонденти “Вісника...” і за місцевим суспільно-політичним життям. Зокрема, у статті “Надзвичайні земські збори Лубенського повіту” повідомляли, що зібрання надіслало Українській Центральній Раді та Тимчасовому урядові телеграму, де йшлося про те, що громада визнає над собою лише УЦР і не визнає Тимчасового уряду. Також збори ухвалили необхідність українізації та вирішили низку фінансових питань.

У замітці “З життя духовенства на Лубенщині” повідомлялося, що місцеві священики вирішили створити “спілку для самооборони”, щоправда, від кого зібралися боронитися, для автора лишилося незрозумілим. Часто публікувалися звіти з різноманітних

з'їздів та їх рішення – “Всеросійський з'їзд робітничих і солдатських депутатів”, “Постанови Другого Всеукраїнського військового з'їзду 5–10 червня 1917 р. у Києві” (1917. – № 86), “З'їзд селян у Лубнах 25 червня 1917 р.” (1917. – № 93).

Сатиричне відображення тодішніх реалій подано в матеріалі “Литвяківська автономія” А. Передерія (1917. – № 88). Автор розповідав про мешканців с. Литвяки, які вирішили на загальному сільському зібранні обговорити питання створення української гімназії у селі, а в цей час до них дійшла “маніфестація” з сусідніх сіл. “Наша селянська збірка одразу взяла другий напрямок, бо промовці тільки лаяли усіх, а це дуже, як відомо, підіймає усіх настрої і хвилює селян”. Про що, по суті, говорили промовці, автор так і не зрозумів, однак селяни замість вирішувати питання щодо гімназії, постановили не виходити на службу до пана. “Гріх наш в тім, що ми забули винести резолюцію, як ми ставимося до війни. То це ми вже на другу неділю зробимо: тоді вже не забудемо, якщо наша “автономія” доживе до того часу, бо якась уже вона хитається, а робітники просять їсти, і вже згодилися йти на роботу”.

Текст першого універсалу Центральної Ради опубліковано в № 93. У цьому ж номері представлено статті “Євреї та українське питання” та “10 заповідей вільного громадянина”. Автори неодноразово висвітлювали новини жіночого руху в повіті. Повідомлялося, зокрема, про створення жіночої організації у с. Денисівка та постанови зборів домашніх служниць міста.

Вартість одного випуску становила 5 коп., передплата на місяць коштувала 1,50 крб. Редакція наголошувала, що не друкує анонімні статі й листи: “Тепер, коли оголошена воля слова, кожен повинен мати досить громадянської одваги, щоб відповідати за свої слова й не ховатись за ініціали бо різні прізвища”. Редактор приймав щоденно в конторі з 6 до 7 години вечора, крім неділі та свят. Друкували газету в друкарні Б. Левітанського (розміщувалась у будинку Шемета в Лубнах). У червні тут відбувся страйк робітників, у зв'язку з чим газета певний час не виходила. Однак власник друкарні погодився на умови протестувальників, тож із 26 червня вихід “Вісника...” було відновлено. Газета припинила існування у вересні 1917 р., усього вийшло 122 номери.

Двадцять другого травня 1917 р. у Лубнах почала виходити “радикально-демократична газета” “Радикал”. Видання було органом радикально-демократичного союзу (згодом перейменованого в радикально-демократичний блок) і з'являлось двічі на тиждень. Редактором та видавцем був місцевий громадський діяч і журналіст, дописувач багатьох часописів Полтавщини О. В. Португалов. Голов-

ними тематичними векторами були революційні реформи країни, політика та вибори.

У першому випуску вміщено дві статті: передовицю “Лубни, 22 травня” й матеріал “Український рух та “українці”. Тут автор наголошував на тому, що Росія географічно занадто велика та багатонаціональна; як наслідок: імперії слід розділитись на такі автономні країни: Польща, Литва, Фінляндія, Україна, Кавказ, Остзейський край, Сибір та Забайкалля. “Розвиваючи свої національні, культурні та економічні сили та, взаємно підтримуючи і посилюючи одна одну, ці автономні області у сукупності склали б те єдине та міцне, як в своєму економічному, так і в військовому відношенні, ціле – велику Росію”, – наголошував автор. Також він відзначає український рух, який робить “державну справу, однаково потрібну Росії та Україні – куючи її автономію”, однак зауважує, що серед проукраїнських діячів з’явилося багато людей, які дискредитують рух бездіяльністю.

У № 2 подано статті “Партійні програми” (коротка характеристика політичних сил, які балотувались на виборах), “Наша грань – зліва” (автор – О. Португалов), де з’ясовувалося, чим радикально-демократичний блок відрізняється від соціалістичного, адже чимало пунктів їх передвиборних програм збігалися. Також опубліковано “Статут радикально-демократичного союзу”. Варто відзначити, що, на відміну від інших видань (зокрема і лубенських), “Радикал” друкував дуже стримані та лояльні політичні статті, намагаючись не ображати опонентів, пердусім соціалістів.

Випуск за 4 серпня був повністю агітаційним, вийшов під гаслом “Голосуйте за список № 7” і містив “Платформу блоку”, “Програму” та статтю “Про кандидатів”, у якій автор зазначав: “Кандидати зі списку № 2, будучи дуже чесними та відданими справі людьми, абсолютно не годяться для буденної муніципальної роботи, за винятком 3–4 осіб”.

Також у 1917 р. у Лубнах вийшло чотири номери часопису “Бюллетень коалиційного союзу демократических груп учащихся”. Газета була двомовною, сповідувала соціалістичні гасла “Хай живе Інтернаціонал!”, “Учні – робітникам! Жертвуйте на користь ради робітничих депутатів”.

Видання мало соціалістичне спрямування. Досі вдалося відшукати лише один випуск газети (а саме № 4), тож встановити дату виходу першого номера та періодичність не вдалося. Випуск було присвячено святкуванню 1 травня. Редакційна стаття починалась словами: “Сьогодні свято міського пролетаріату, сьогодні червоні знамена революції побачить місто, побачать німі кам’яні стіни, побачить уже звикаючий до символів революції обиватель, але не побачить цієї величі пролетарської самосвідомості село”. Там само було опубліковано

статтю “Перше травня і соціалізм”, що фактично була продовженням передовиці. Другу шпальту випуску займали пафосні замальовки про революцію та значення 1 травня в житті пролетаріату.

Авторами газети були М. Козаков, А. Альтман, дехто підписувався псевдонімами та криптонімами – Јга, М. Ціна одного випуску – 6 коп. Прибуток від продажу окремих номерів ішов на користь Ради робітничих депутатів. Друкували газету в Лубнах у друкарні І. Погорилицера.

Двадцятого червня 1917 р. у місті з’явилась газета “Известия Лубенского совета рабочих и солдатских депутатов” – орган Лубенської ради робітничих та солдатських депутатів. Усього вийшло 3 номери (останній – 4 липня), після чого газета змінила назву: “Голос избирателя: известия лубенского совета рабочих и солдатских депутатов”. Та її існування не було тривалим, вийшло 5 номерів газети (останній датований 5 серпня 1917 р.).

Газета вийшла з гаслом “Всі голоси за список № 2”. Тож вибори до місцевої думи стали основним приводом для появи такої газети. Контент видання становили виключно агітаційні статті та матеріали за блок соціалістів (об’єднаний блок представників партій есерів, соціал-демократів та “Бунд”), які були прихильниками Тимчасового уряду Керенського й Церетелі. Перший випуск розпочинався з редакційної статті, надруковано список кандидатів від соціалістичного блоку, вміщено статтю “Зараз або ніколи” А. Ракитіна. Вона розпочиналась із заклик: “Всі до урн. Ні один голос трудящого не має пропасти. Пам’ятайте, що революція поглиблюється, зараз іде боротьба же не з політичній свободи (їх уже досягнуто), а за майбутні соціальні реформи”. Далі автор статті критикував опонентів своєї партії на виборах: “хто такі Леонтовичі, Гамалії та інші зі списку № 4 – ті, хто сумує за Миколою... Хто такі Устименки зі списку № 5 – коротко: чорна сотня”.

У третьому номері газети запропоновано читачам відкритий лист П. Супруненка, де він відкидає закиди Ракитіна щодо його приналежності до чорної сотні і вимагає суду честі. У тому самому випуску член редколегії М. Козаков друкує “Відповідь громадянину П. В. Супруненку”, де редакція погоджується на його умови та зазначає ім’я арбітра для суду честі. Між публікаціями на кожній шпальті містилося по кілька врізів з агітаційними закликами голосувати за № 2 у виборчому списку.

Постійними були також “визкривальні” новини щодо фальсифікацій виборів із боку інших політичних сил або ж окремих кандидатів від цих блоків, а також саркастичні глузливі характеристики їхньої програми та партії – статті “Передвиборні шахрайства” (№ 1), “З вражень”, “Навколо списку № 3”, “Лист до редакції” (№ 2), “За кого голосувати”

(№ 3). Постійно функціонувала рубрика “Збори та мітинги”. У третьому номері опубліковано звернення “До жінок” (ішлося про тих, хто вперше брав участь у виборах. Вміщено полемічну статтю “Друзі”-радикали заговорили” – відповідь на одну з публікацій в іншій лубенській газеті – “Радикал”. У цьому випуску надруковано матеріал “Дещо про відкритий лист трудового блока № 8 і про відкриті листи взагалі”, підписану криптонімом В-к.

Перші два випуски виходили на двох шпальтах, третій – на чотирьох. Ціна першого випуску – 3 коп., другого – 4 коп., третього – 5 коп.

IV. Висновки

Преса міста Лубни посідає помітне місце в історії розвитку журналістики Полтавської губернії. Вона відіграла важливу роль не лише в місцевому суспільно-політичному та культурному житті, а й у розвитку україномовної періодику на території Східної України в цілому.

Починаючи із зародження лубенської преси у 1905 р., до 1917 р. у місті видавалося 10 періодичних видань, усі вони мали суспільно-політичне спрямування, подаючи ідеологічні погляди різних політичних партій. Тому можна стверджувати, що місцева преса відображала різноманіття політичних течій початку ХХ ст., і не лише висвітлювала, а й була каталізаторами соціальних процесів у місті.

Подальшого опрацювання вимагає контент цих часописів, адже сторінки місцевих

газет містять чимало фактичного матеріалу, цінного для різних галузей знань. Недостатньо розробленими лишаються життєписи відомих місцевих публіцистів, зокрема, братів Шеметів та О. Португалова. Перспективним залишається дослідження преси інших повітів Полтавської губернії – Хорольського, Роменського, Константиноградського та ін.

Список використаної літератури

1. Благовест. – 1909. – № 1. – С. 1–4.
2. Благовест. – 1910. – № 4–7.
3. Бюлетень коалиционного совета учащих союза демократической молодежи. – 1917. – № 4.
4. Міхновський М. Лист / М. Міхновський // Рада. – 1908. – № 238. – С. 3.
5. Періодичні видання Полтави та Полтавської губернії (1838–1917 рр.): список / уклад. Н. Сидоренко, О. Сидоренко, О. Школьна. – Київ, 1996. – 126 с.
6. Пустовіт Т. Видавці лубенського часопису “Хлібороб” у світлі архівних документів (1905–1908) / Т. Пустовіт // Потужна сила рідного слова / упоряд. Н. Сидоренко. – Полтава : РІК, 2005. – 444 с.
7. Сидоренко О. І. Цензурно-політичні “скорпіони” в боротьбі з українськомовною пресою в Росії (1905–1907) [Електронний ресурс] / О. І. Сидоренко. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1621>.
8. Хлібороб. – 1905. – № 1–5.

Стаття надійшла до редакції 18.02.2015

Подобная Е. В. Становление и развитие прессы г. Лубны (1905–1907 гг.)

В статье рассмотрена история прессы г. Лубны от ее зарождения до 1917 г. Представлен перечень периодических изданий, раскрыты их типологические особенности. Приведена информация о периодичности, редакторах, сотрудниках этих изданий. Проанализирован их контент и определены основные тематические направления.

Ключевые слова: прессы, Лубны, “Хлібороб”, “Радикал”, “Лубенские отклики”.

Podobna Y. Establishment and Development of Lubny's Press (1905–1907)

The article is devoted to Lubny's press since 1905 till 1917. It tells about the 10 newspapers, those was published in the town in this period: “Khliborob”, “Lubenskiye otkliki”, “Buletен koalicionnogo soveta demokraticheskikh grup uchaschihsia”, “Radical”, “Lubenskiy gorodskoy vestnik”, “Vestnik lubenskogo obschestvennogo komiteta”, etc. In this article the author also accented on a periodicity, editors, journalists of these newspapers. One of the main issues is the typical characteristic of this press, because the most of them were the printed representatives of different political parties. All of them were social and political, there wasn't any specialized or thematic newspapers.

“Khliborob” was the first newspaper, published in Ukrainian language in the Russian Empire. It was illegal, so only 5 issues of this newspaper were published. The main topics are the democratic rights after the 17 October Manifesto, the states of villagers, political and social problems. Next newspaper was untitled “Blagovest”, it was established in 1909. It had a pronounced monarchist direction. The main topics of “Blagovest” were politic, history, religion, activities of the “Union of the Russian people”. The main topic of “Lubenskiye otkliki” was the internal life of the city. It shows the political, social and culture situation in the town, displays the processes in the country.

The content of “Buletен koalicionnogo soveta demokraticheskikh grup uchaschihsia”, “Radical”, “Lubenskiy gorodskoy vestnik”, “Vestnik lubenskogo obschestvennogo komiteta”, etc, those was published in Lubny in 1917, displays trends of press in period of the revolution. Freedom of speech and diversity issues are the main features of the publication of this newspaper.

Key words: press, Lubny, “Khliborob”, “Lubenskiye otkliki”, “Radical”, “Blagovest”.